

محمد صلحی جزئیات این رسم را مشابه آئین نو اوستی اردبیل عنوان کرد و افزود: اجرای موسیقی سنتی، برنامه‌های فرهنگی و آیین‌های استقبال از نوروز از بخش‌های متنوع آئین چشمه باشی شهرستان نیر است که امسال با توجه به تقارن با ماه مبارک رمضان، برنامه‌ها با لحاظ شان این ماه نورانی اجرا می‌شود.

میرناصر داودزاده، جامعه‌شناس و استاد دانشگاه در اردبیل درباره آئین نو اوستی گفته است: بسیاری با این باور هستند که در چنین روزی حاجت‌ها و نیت‌ها برآورده می‌شود، از این رو جارو کردن آب، نماد جارو کردن کدورت و ناپاکی از دل‌هاست و به همین خاطر، زنان، صبح زود جارو به دست در کنار آب‌های روان حاضر می‌شوند تا پیش از تحویل سال، کدورت و تلخ‌کامی را جارو کرده و به دست آب روان بسپارند.

در این مراسم، مردم با آب و جارو، کدورت و تلخ‌کامی را جارو کرده و به دست آب روان بسپارند.

وی می‌گوید: قیچی کردن و دوختن آب، انداختن هفت قطعه سنگ در آب، انداختن کفش‌های کهنه، شکستن کوزه‌های سفالین سال گذشته در کنار آب و پر کردن کوزه نو با آب تازه از دیگر عادات رایج بین مردم اردبیل در مراسم نو اوستی بوده است.

به عقیده او، بانوان اردبیلی در سال‌های دور با هفت بار گذاشتن از عرض رودخانه، گذر از فراز و نشیب زندگی روزمره را تمرین می‌کردند، زندگی خود را به برکت و پاکی آب گره می‌زدند و آرزوی خود را در تکه کاغذی نوشته، روانه آب کرده و این شعر را می‌خواندند: "سلام! سلام! آب روان! نه آخیرسان روان روان؟ و ر حاجت یا صاحب الزمان".

بیوک جامعی، صاحب‌نظر حوزه فرهنگ فولکلور استان اردبیل گفته است: در مشگین‌شهر و بسیاری از نقاط روستایی این شهرستان نیز مردان در روز چهارشنبه پیش از روشن شدن کامل هوا، حیوانات خود را برای سیراب کردن به لب رودخانه نزدیک روستا می‌بردند و به عقیده آنها این کار، درد و بلا را از حیوانات دور می‌کرد و برکت به ارمغان می‌آورد.

بنا بر نظر او حضور نوعروسان بر سر چشمه‌های آب و شستن حنای دست‌ها با آب خنک همراه با بریدن کمی از موی سر به نشانه خوش‌یمنی، از دیگر آیین‌های ویژه آخرین چهارشنبه سال در شهرستان مشگین‌شهر بود و پریدن از روی آب را در زبان ترکی "سو اوستوندن آتیلماق" می‌گویند.

میرنبی عزیززاده نویسنده کتاب "تاریخ دشت مغان" نیز در این زمینه نوشتار است: مردم منطقه مغان پیش از طلوع آفتاب روز چهارشنبه، دسته‌جمعی به کنار رودخانه‌ها می‌رفتند، آتش می‌افروختند و جوانان در آنجا به سوارکاری می‌پرداختند.

به نظر می‌رسد که آب، این الفبای زندگی و آبادانی که بخش عمده بدن انسان و موجودات زنده را تشکیل می‌دهد، از دیرباز در تحقق آرزوهای بشر جایگاه خاصی داشته است و در ارتباط با چهارشنبه آخر سال و سنت‌های آن نیز که با آب و آتش گرامی داشته می‌شود، نقش آتش و آب در بین عناصر چهارگانه (آب، آتش، خاک و باد) در این مناسبت، پررنگ تر است.

در هر صورت، آئین کهن نو اوستی یا چشمه باشی، در مقایسه با برخی آتش‌افروزی‌های بی‌محابا در چهارشنبه آخر سال که به چهارشنبه سوزی و تلفات جانی منجر می‌شود، رسمی بدون خطر و شایسته پاسداشت است و جا دارد دستگاه‌های فرهنگی و متولی سنت‌های در حال فراموشی، با مطالعات عمیق تر و روشن تر درباره نو اوستی ثبت ملی شده، برای احیای هر چه بیشتر آن بکوشند.